

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ, МОЛОДІ ТА СПОРТУ УКРАЇНИ

НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ НАУК УКРАЇНИ

НАЦІОНАЛЬНИЙ БАНК УКРАЇНИ

АКАДЕМІЯ МУНІЦИПАЛЬНОГО УПРАВЛІННЯ

**ФІНАНСОВА СИСТЕМА РЕГІОНІВ :
МЕТОДОЛОГІЯ, АНАЛІЗ, ПРАКТИКА**

За ред. В. К. Присяжнюка, А. Б. Кондрашихіна

Київ – Севастополь – Донецьк – 2012

УДК 332.1 : 336.7 : 353.2

ББК 65.049 (4 Укр)

Ф 59

Фінансова система регіонів : методологія, аналіз, практика [Текст] : монографія / З. В. Герасимчук, Л. І. Федулова, Л. А. Пашко [та ін.] ; під загальною редакцією В. К. Присяжнюка, А. Б. Кондрашихіна. – Київ – Севастополь – Донецьк: АМУ, 2012. – 398 с.

Авторський колектив:

Андрос С. В. (§ 2.5), Анішин О. С. (§ 3.2), Баглюк Ю. Б. (§ 3.5), Вахович І. М., Герасимчук З. В. (Передмова, § 2.6), Дармограй В. О. (§ 2.4), Дашій Н. В., Денисевич М. Я. (§ 3.1), Драчук Ю. З. (§ 3.3), Жмайло М. А. (§ 3.7), Зборовська О. М., Іоненко К. В. (§ 2.4), Казюк Я. М. (§ 1.7), Камінська І. М. (§ 1.6), Кондрашиха (Передмова, § 2.2, заг. редактування), Кривенко С. В. (§ 3.9), Курносова О. О., Куценко В. І. (Передмова, § 1.4), Лук'янченко Н. Д. (§ 3.8), Маньковська Т. І., Марчук В. П. (§ 3.1), Муромець Н. С. (§ 3.8), Омеляненко В. А. (§ 2.9), Паутова Т. О., Пашко Л. А. (Передмова, § 1.5), Пепа Т. В. (§ 2.2), Піріашвілі Б. З. (§ 3.2), Подерв'янська М. А. (§ 2.6), Пожидасва М. А. (§ 2.3), Присяжнюк В. К. (Передмова, редактування), Проказа Т. В. (§ 3.3), Романчук Н. М. (§ 1.3), Саріогло В. Г., Сидорова А. В. (§ 3.6), Терещенко Г. І. (§ 1.3), Ткаченко Ю. В. (§ 2.4), Федулова Л. І., Філіпенко Т. В. (Передмова, § 3.4), Хиленко В. В. (§ 2.5), Чиркін Б. П. (§ 3.2).

В монографії наведені комплексні дослідження особливостей фінансових систем України, методології організації фінансового обігу по галузях господарства, сучасні методи банківської і валютної систем, страхового та енергетичного ринків, трансферу технологій, інвестиційних паперів, фінансової логістики. Розглянуто роль фінансів у соціальній сфері, на ринку доведено методологію оцінки людських ресурсів по критеріях соціальної значимості та ефективності. Досліджено практику функціонування окремих сегментів фінансової системи та її вплив на діяльність Національного банку, державної служби. Запропоновано сучасні методи аналізу фінансової структури її потенціалу – фіскального, банківського кредитування, інноваційно-інвестиційного.

Наукове видання

Рекомендовано до друку вченою радою Академії муніципального управління

Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України

Протокол № 6 від 14 червня 2012 року

Рецензенти:

Алимов О. М. – доктор економічних наук, професор, академік НАН України, завідувач відділу Інституту економіки природокористування та сталого розвитку НАН України

Солдатенко О. В. – доктор юридичних наук, доцент, директор Науково-дослідного інституту фінансового права Національного університету Державної податкової служби України

Чернюк Л. Г. – доктор економічних наук, професор, провідний співробітник відділу соціальної інфраструктури Інституту демографії та соціології імені М. В. Птухи НАН України

© Академія муніципального управління МОН України

© С. В. Андрос, © О. С. Анішин, © Ю. Б. Баглюк, © І. М. Вахович

© З. В. Герасимчук, © В. О. Дармограй, © Н. В. Дашій, © М. Я. Денисевич

© Ю. З. Драчук, © М. А. Жмайло, © О. М. Зборовська, © К. В. Іоненко

© Я. М. Казюк, © І. М. Камінська, © А. Б. Кондрашиха, © С. В. Кондрашиха

© О. О. Курносова, © В. І. Куценко, Н. Д. Лук'янченко, © Т. І. Маньковська

© В. П. Марчук, © Н. С. Муромець, © В. А. Омеляненко, © Т. О. Паутова

© Л. А. Пашко, © Т. В. Пепа, © Б. З. Піріашвілі, © Ю. А. Подерв'янська

© М. А. Пожидасва, © В. К. Присяжнюк, © Т. В. Проказа, © Н. М. Романчук

© В. Г. Саріогло, © А. В. Сидорова, © Г. І. Терещенко, © Ю. В. Сидорова

© Л. І. Федулова, © Т. В. Філіпенко, © В. В. Хиленко, © Б. П. Чиркін

ISBN 978-966-2341-06-5

ЗМІСТ

.....	4
Загальні питання організації фінансів адміністративно-територіальних одиниць	6
Актуальні підходи до формування фінансової політики сталого розвитку регіону	6
Інвестиційне забезпечення інноваційно-технологічного розвитку регіонів	33
Імітаційне моделювання: сучасний інструмент оцінки фіскального потенціалу регіону	49
Комплексний підхід: фінансово-економічні проблеми та шляхи їх розв'язання	64
Управління людських ресурсів у сфері державного управління: соціальна відповідальність та цінність	78
Механізми стимулювання фінансової спроможності соціально-економічного розвитку регіону	90
Особливості здійснення бюджетно-податкової політики України в умовах реформування.	111
Ефективне управління регіоном : ефективність фінансових засобів	124
Адміністративно-правові та економічні основи функціонування регіональних фінансових систем	134
Інтеграція націоналізації регіональної політики України у світове фінансове середовище	134
Історія	134
Регіональний аспект в аналізі ефективності місцевих органів влади	159
Правові основи діяльності Національного банку України щодо підтримки цінової стабільності в державі	175
Особливі характеристики категорії «фінансова стійкість регіональної економічної системи» та методичний інструментарій її оцінки	180
Трансформація інституційної структури банківської системи України в умовах фінансової глобалізації	204
Економічна сутність інвестиційної інфраструктури регіону та особливості територіальної організації її інститутів	219
Актуальні основи формування доходів місцевих бюджетів України	241
Логістичні витрати з позицій сучасної фінансової логістики	252
Правові основи фінансового забезпечення регіональної системи трансферу технологій	268
Організація галузевої структури регіональних фінансів	281
Роль та місце Головного управління Національного банку України в АР Крим в системі місцевих фінансів	281
Активне використання енергетичних ресурсів в регіонах в контексті активізації їх розвитку	291
Особливі аспекти інвестиційного забезпечення інноваційного розвитку вугільної галузі	309
Актуальні засади валютної політики держави	316
Ринок України: тенденції розвитку та особливості	326
Особливі аспекти управління розвитком металургійних підприємств	334
Оцінка регіонального потенціалу банківського споживчого кредитування	342
Ринок праці як індикатор трансформації фінансів Донецького регіону	353
Методологія формування фінансового механізму поведінки з відходами	373
Вступ до колективної монографії «Фінансова система регіонів: методологія, методика»	387

3.6 Фінансові аспекти управління розвитком металургійних підприємств

Сидорова А. В., Курносова О. О.

Донецький національний університет Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України (м. Донецьк)

Необхідність ефективного розвитку металургії України обумовлена стратегічним значенням як фундаменту національної економіки. Разом з тим, в умовах глобалізації вітчизняним виробникам стає все складніше протистояти конкуренції з боку зарубіжних компаній на світовому ринку металопродукції. Адаптація українських підприємств до нових умов господарювання передбачає перегляд цілей і завдань їхньої діяльності та системну зміну існуючої парадигми ведення бізнесу. У даних обставинах металургійні підприємства вимушені переходити на інноваційний тип розвитку, розповсюдженню передових технологій виробництва й управління.

На формування загальної концепції дослідження істотно вплинули наукові праці таких учених як С.В. Валдайцев, П. Друкер, Й. Шумпетер, Е. Ульвік, М. Хейлброн, Дж. Харрінгтон, Дж. Чампі та ін. Вивченню питань розвитку підприємств присвячено праці таких вітчизняних учених, як О. І. Амоша, А. Е. Воронкова, В. М. Грицьова, В. М. Гриньова, С. М. Ілляшенко, Р. М. Лепа, Ю. Г. Лисенко, О. В. Раїсевич, В. П. Семіноженко, Л. І. Федулова, Н. І. Чухрай та ін. Проблемам ефективного управління металургійними підприємствами присвячено дослідження В. В. Чайки, В. О. Родіна, Я. В. Кулішовой, О. В. Кленіна, О. М. Зборовської і ін. Разом з тим, у роботах наведених авторів недостатньо визначено роль різних видів інновацій в розвитку підприємств, вироблено єдиного підходу до оцінки ефективності використання ресурсів з урахуванням процесних інновацій та аналізу їх впливу на фінансовий результат діяльності металургійних підприємств.

У зв'язку з цим, мета роботи – оцінити ефективність використання ресурсів металургійних підприємств для підвищення фінансових результатів їх діяльності.

Гірничо-металургійний комплекс є провідним в промисловості України. На частку в загальному обсязі реалізованої промислової продукції припадало в 2001 р. – 18,2%, 2002 р. – 18,2%, 2003 р. – 20,0%, 2004 р. – 23,3%, 2005 р. – 22,1%, 2006 р. – 21,9%, 2007 р. – 22,0%, 2008 р. – 24,3%, 2009 р. – 17,5%, в 2010 р. – 21,3%. Підкреслює значення металургії той факт, що до 2008 р. в ній було зайнято 558 тис. чоловік (15% зайнятих у промисловості), нею забезпечено виробництво близько 27% ВВП країни й понад 40% валютних надходжень від експорту [7].

Глобальна економічна криза, внаслідок якої відбулося зниження цін на металопродукцію на світовому ринку, призвела до того, що українські підприємства можуть у даний час ефективно конкурувати з іншими сталеливарними компаніями. Майже 45,2% сталі на вітчизняних підприємствах виплавляється мартенівським способом, 51% – в конвертерах і лише 3,8% на основі передової технології виробництва – в електросталеплавильних печах. В даний час мартенівське виробництво залишилося тільки в Росії (23%), у Німеччині більше 70% сталі виплавляється в конвертерах, а інше – в електросталеплавильних печах. Використання безперервного лиття заготовок у металургії України складає лише 33% (у Росії – майже 2/3, в Німеччині – 98%). Рівень фізичного зносу основних виробничих фондів в даний час в Україні досягає критичного значення (близко 71%) – довше встановленого терміну експлуатуються 54% коксових батарей, 89% домнних печей, 87% мартенівських печей, 26% конвертерів, майже 90% прокатних станів, що приводить до високої енергоспоживності продукції. Низькі темпи технологічного розвитку металургійних підприємств обумовлюють невисокий рівень продуктивності праці: в Україні виробництво однієї тонни металу витрачається в середньому 53 людино-години, тоді як в Росії – 38, а в Німеччині – 17 [2].

Слід відмітити, що головною системною проблемою, яка уповільнює процес розвитку гірничо-металургійного комплексу й знижує рівень конкурентоспроможності продукції, є невідповідність технологічного рівня металургійного виробництва світовому. Принципово відрізняються структурні перетворення в світовій і вітчизняній металургії. В Україні основний обсяг інвестицій спрямовується на перші металургійні переділи і, часто, на відновлення зношених основних засобів з недостатнім рівнем реконструкції і модернізації. Модернізація діючих виробничих потужностей і впровадження сучасних інновацій протягом останніх 11 років здійснювалися тільки на окремих металургійних підприємствах, вирішенню екологічних проблем приділялася недостатня увага. Інноваційні проекти, що реалізуються, не дозволяють досягти істотних зрушень і помітних змін в технологічній структурі виробництва.

Основними рисами, що визначають характер інноваційної активності підприємств, є висока енерго- та ресурсоемісність металургійного виробництва, динаміка цін на імпорتنі енергоносії та сировину, зростання тарифів на залізничні та морські перевезення, велике податкове навантаження, відсутність ефективного кредитування та, як наслідок, – обмежена платоспроможність, низька фінансова стійкість та втрата зовнішніх і внутрішнього ринків металопродукції. Усі ці проблеми викликані недостатньою інвестиційною підтримкою з боку держави, відсутністю програми технологічної реконструкції гірничо-металургійного комплексу та недосконалою діючою системою управління національною економікою на всіх рівнях.

З підвищенням ролі інновацій у розвитку підприємств неможливим стає використання старих управлінських підходів. У глобальному бізнес-середовищі підприємство є інноваційно-активним і перспективно розвивається, якщо тенденції такого розвитку обумовлено комплексним впровадженням різних видів інновацій. Висока інноваційна активність господарюючих суб'єктів є основою підвищення фінансової стійкості, зростання фінансово-економічного результату, скорочення частки збиткових підприємств та служить передумовою економічного зростання держави, підвищення рівня та якості життя, добробуту громадян.

У даних обставинах реалізація інноваційної моделі розвитку металургійних підприємств обумовлює необхідність кардинального вдосконалення структури виробництва й випуску продукції, підвищення їх організаційно-економічного й виробничо-збутового потенціалу. Це можливо на основі процесних інновацій, які передбачають впровадження передових технологій управління бізнес-процесами підприємств з метою реалізації клієнто-орієнтованої та соціально-відповідальної політики господарюючих суб'єктів. Процесні інновації дозволяють підвищити ефективність бізнес-процесів, розвинути найбільш перспективні види діяльності та забезпечити інтеграцію всіх функціональних підрозділів підприємств у процесі досягнення цілей їх розвитку [8].

В сучасних умовах вплив інновацій на розвиток підприємств є визначальним. Високої ефективності виробництва може бути досягнуто за рахунок підвищення якості продукції, реалізації політики ресурсозберігання, організаційно-економічного, техніко-технологічного й соціального розвитку організацій. Будь-які заходи, спрямовані на вдосконалення цих аспектів діяльності, пов'язані з активізацією інноваційної активності господарюючих суб'єктів.

Інновація – це завжди результат інтелектуальної праці. Навіть у разі її реалізації у вигляді продуктивної інновації в ній завжди присутня нематеріальна складова – оригінальне наукове рішення, новий організаційний підхід або конкретний нематеріальний актив, наприклад, винахід, селекційне досягнення, промисловий зразок тощо. В сучасних умовах цінність компаній визначають бренди, ділова репутація, компетентність, знання й навички персоналу, корпоративна культура, технології, інновації та уміле керівництво, що опосередковано може бути віднесено до нематеріальних активів, які забезпечують конкурентну перевагу підприємствам.

Отже, нематеріальні активи дозволяють удосконалити бізнес-процеси й забезпечити підготовку підприємства до змін. Витрати підприємства на них носять інноваційний характер і класифікуються залежно від виду інновацій, на які вони спрямовані. Взаємозв'язок витрат на процесні й технологічні інновації представлено на рис. 3.6.



Рис. 3.6. Взаємозв'язок процесних інновацій з напрямками витрат на інновації

* з 2007 р. даний показник включає придбання нових технологій;

** з 2007 р. даний показник включає витрати на підготовку виробництва для впровадження інновацій; витрати на маркетинг і рекламу.

Розроблено авторами

Прогрес, що обумовлено реалізацією процесних інновацій, називають нематеріалізованим, оскільки він відноситься до області знань і не може бути виражений матеріальним чином. Проте, результати інноваційної діяльності внаслідок зміни форми організації виробництва, отримання фінансового результату діяльності, підвищення ефективності системи управління, розвитку інтелектуального потенціалу підприємства, вдосконалення бізнес-процесів, підвищення кваліфікації персоналу тощо цілком матеріальні, оскільки дозволяють підвищити обсяг виробництва, збільшити рентабельність, знизити собівартість виробництва, тривалість виробничого циклу та ін.

Отже, в сучасних умовах особливої ролі в підвищенні фінансового результату діяльності набувають нематеріальні складові ринкового успіху компаній, у яких криється додатковий потенціал розвитку підприємств. Однак, такі складові внутрішнього потенціалу, як компетенції, рівень організаційної культури, імідж компанії, ефективність бренду та ін., не піддаються формалізації і кількісній оцінці. Врахувати це дозволяє включення в модель фінансового результату інноваційного фактору – вартості введених за рік нематеріальних активів, які непрямим чином відображають витрати на процесні інновації. Динамічна модель виявлення резервів росту фінансового результату за рахунок підвищення ефективності використання ресурсів має вигляд:

$$Y = A \cdot K_t^\alpha \cdot L_t^\beta \cdot I_t^\gamma, \quad (3.6)$$

де Y – фінансовий результат діяльності підприємства за певний період;

A – вільний член моделі;

K – розмір капіталу;

L – чисельність персоналу;

I – вартість нематеріальних активів;

α , β , γ – параметри, що характеризують ефективність використання капіталу, праці та нематеріальних активів;

t – фактор часу.

У наведеній моделі аналізується ефективність використання факторів виробництва з інноваційною складовою та їх вплив на чистий дохід підприємства. Модель дозволяє оцінити еластичність збільшення чистого доходу залежно від розміру капіталу, чисельності персоналу та витрат на процесні інновації. Із співвідношення параметрів α і β можна судити про тип економічного зростання, що склався:

- $\alpha + \beta > 1$ відповідає інтенсивному економічному зростанню, причому при $\alpha > \beta$ має місце капіталозберігаючий (капіталоінтенсивний) і працевитратний тип економічного зростання, при $\alpha < \beta$ – працезбережний (працеінтенсивний) і капіталовитратний тип;

- $\alpha + \beta < 1$ означає, що приріст фінансового результату нижчий, ніж зростання факторів виробництва;

- при $\alpha + \beta = 1$ має місце екстенсивне економічне зростання.

Зміна кількісних і якісних характеристик факторів виробництва (підвищення продуктивності праці, зростання капіталовіддачі, поліпшення якості ресурсів) надає опосередкований вплив на результати діяльності підприємств. Впровадження більш удосконалених технологій дає можливість використовувати менший обсяг праці й капіталу при позитивній динаміці фінансових результатів діяльності підприємств.

Апробацію побудованої моделі виконано на основі даних публічного акціонерного товариства (ПАТ) «Снаківський металургійний завод» – одного з небагатьох українських металургійних підприємств, що не використовують мартенівський спосіб виробництва сталі, та є найменш енерговитратним серед аналогів металургійного бізнесу в Україні. ПАТ «ЄМЗ» разом з українсько-швейцарським СП ТОВ «Метален» утворює групу підприємств «ЄМЗ». Ці заводи мають повний металургійний цикл і спеціалізуються на випуску безперервнолитої і гарячекатаної заготовки, сортового й фасонного прокату з низьковуглецевих і низьколегованих сталей. Маючи в своєму розпорядженні значні виробничі потужності, група «ЄМЗ» забезпечує виробництво металопродукції в обсягах, що дозволяли до 2008 р. займати підприємствам 7,5% світового ринку товарної заготовки, виробляти близько 7% металопродукції України.

Дослідження показало, що ПАТ «ЄМЗ» має високий виробничий потенціал, впроваджує різноманітні види технологічних інновацій, має добре розгалужену й налагоджену логістичну мережу всередині країни та за кордоном. Разом з тим, за результатами анкетування фахівців підрозділів заводу виявлено, що діюча система управління й організація ведення бізнесу не відповідають сучасним вимогам, тому не дозволяють ефективно використовувати свій потенціал і ефективно конкурувати на ринку металопродукції, обмежуючи свій фінансовий результат.

З метою вивчення взаємозв'язку між нововведеннями, що реалізуються, та ефектом функціонування й розвитку підприємства використано модель ефективності використання ресурсів підприємств (3.6), до складу якої разом з основними факторами виробництва (працею і капіталом) включено інноваційну складову – вартість нематеріальних активів, що характеризують обсяг впроваджених процесних інновацій на ПАТ «ЄМЗ». Вихідні дані для побудови моделі наведено в табл. 3.19.

Таблиця 3.19

Вихідні дані для побудови моделі ефективності використання ресурсів ПАТ «ЄМЗ»

Роки	Чистий дохід тис. грн.	Інвестиції в основний капітал, тис. грн.	Чисельність персоналу, осіб.	Сума придбаних нематеріальних активів, тис. грн.	Фактор часу t
2000	109710	4005	11398	90	1
2001	517629	4151	10566	47	2
2002	564610	4898	10503	12	3
2003	1541850	9935	10151	313	4
2004	3151310	75406	9210	116	5
2005	3096940	171717	9114	480	6
2006	3544530	51768	8204	136	7
2007	5125950	87578	7960	476,4	8
2008	8486240	420725	7586	71	9
2009	6127190	582168	6982	2242	10
2010	8872303	487339	6933	3033	11

Джерело: [9]

За допомогою пакету прикладних програм «Аналіз даних» MS Excel і програмного продукту «AtteStat» проведено регресійний аналіз ефективності використання ресурсів підприємства. Критерії апроксимації побудованої моделі наведено в табл. 3.20.

Таблиця 3.20

Оцінка адекватності моделі

Регресійна статистика	Значення
Множинний коефіцієнт кореляції (R)	0,943
Множинний коефіцієнт детермінації (R-квадрат)	0,889
F-критерій	58,02
Стандартна помилка	0,14
Кількість спостережень	11

Дані таблиці 3.20 дозволяють судити про адекватність моделі. Зв'язок між факторами дуже сильний, що ілюструє значення множинного коефіцієнта кореляції, який дорівнює 0,943. Коефіцієнт детермінації показує, що варіацію чистого доходу підприємства на 88,9% обумовлено зміною виробничих факторів, витрат на процесні інновації і фактором часу. 11,1% – це вплив неврахованих в моделі факторів. За формальними критеріями апроксимації (відносна помилка апроксимації – 14% і максимальний F-критерій – 58,02) можна судити про достовірність і точність побудованої моделі. Таким чином, динамічна модель ефективності використання ресурсів підприємства з урахуванням витрат на процесні інновації для ПАТ «Єнакіївський металургійний завод» має вигляд:

$$Y = e^{3,41} \cdot K_t^{0,23} \cdot L_t^{0,58} \cdot I_t^{0,14} \cdot e^{0,405t} \quad (3.7)$$

Параметри моделі свідчать про те, що на підприємстві склався капіталовитратний (0,23) і працеінтенсивний (0,58) тип виробництва. Параметри виробничої функції за змістом є коефіцієнтами еластичності, що дозволяє зробити наступні висновки. При збільшенні частки інвестицій в основний капітал на 1% чистий дохід ПАТ «ЄМЗ» збільшиться лише на 0,23% за умови, що інші фактори будуть зафіксовані на рівні середнього значення. Збільшення чисельності персоналу на 1% приводить до зростання чистого доходу на 0,58% при середньому фіксованому рівні інших факторів. Зростання витрат на процесні інновації на 1% при середньому фіксованому рівні інших факторів приводить до збільшення чистого доходу на 0,14%.

Під час аналізу даних підприємства виявлено, що в динаміці вартості введених нематеріальних активів на ПАТ «СМЗ» відсутня тенденція зростання. Це означає, що діяльність з впровадження процесних інновацій епізодична. Витрати на інновації позитивно впливають на фінансовий результат, проте, цей вплив ще слабкий. Параметр при факторі часу, який дорівнює 0,405, не має економічної інтерпретації, але свідчить про позитивну динаміку чистого доходу ПАТ «СМЗ».

Отже, наведені розрахунки показали, що інноваційна складова позитивно впливає на динаміку чистого доходу, проте цей вплив слабкий. З одного боку, підприємство практично не володіє нематеріальними активами, що не дозволяє удосконалювати бізнес-процеси. З іншого боку, низький вплив показника обумовлено недооціненістю процесних інновацій. Все це визначає необхідність вдосконалення бізнес-процесів підприємства, спрямованого на підвищення інтелектуального потенціалу, впровадження стандартів корпоративної культури, застосування сучасних інструментів мотивації персоналу, передових технологій менеджменту.

Для обґрунтування управлінського рішення, що забезпечить вдосконалення бізнес-процесів ПАТ «СМЗ», і визначення його місця серед конкурентів було побудовано аналогічні моделі ефективності використання ресурсів підприємств з урахуванням витрат на процесні інновації для найближчих конкурентів заводу за такими ознаками, як вид економічної діяльності, розташування в регіоні, входження до інтеграційної групи (табл. 3.21). Аналіз отриманих моделей дозволяє зробити наступні висновки. На всіх аналізованих підприємствах при істотних фінансових результатах діяльності в 2003-08 рр. спостерігається вкрай низька інвестиційно-інноваційна активність. Разом з тим, на даних металургійних підприємствах виявлено сильний позитивний вплив витрат на процесні інновації на їх чистий дохід.

Таблиця 3.21

Вплив виробничих факторів на чистий дохід металургійних підприємств України

№ п/п	Найменування підприємства	Модель ефективності використання ресурсів підприємства	Тип економічного зростання	Вплив процесних інновацій на економічний результат
1	ПАТ «Арселор Міттал Кривий Ріг»	$y = e^{8,87} \cdot K^{0,65} \cdot L^{-0,15} \cdot I^{0,71} \cdot e^{0,15t}$	Капітало-інтенсивний, працевитратний	Позитивний, високий
2	ПАТ «Алчевський металургійний комбінат»	$y = e^{-1,1} \cdot K^{0,04} \cdot L^{-4,09} \cdot I^{0,16} \cdot e^{0,032t}$	Капітало- і працевитратний	Позитивний, слабкий
3	ПАТ «Металургійний комбінат «Азовсталь»	$y = e^{10,71} \cdot K^{-0,04} \cdot L^{0,55} \cdot I^{0,56} \cdot e^{0,17t}$	Капітало-витратний, працеінтенсивний	Позитивний, помітний
4	ПАТ «Металургійний комбінат ім. Ілліча»	$y = e^{1,12} \cdot K^{0,93} \cdot L^{-0,08} \cdot I^{0,33} \cdot e^{0,02t}$	Капітало-інтенсивний, працевитратний	Позитивний, помірний

Розроблено авторами на основі даних [9]

ПАТ «Арселор Міталл Кривий Ріг» за рахунок високої інноваційної активності є лідером за темпами розвитку серед металургійних підприємств України. ПАТ «Азовсталь» разом з ПАТ «СМЗ» входить до однієї інтеграційної групи «СКМ», проте випереджає досліджуване підприємство за рахунок постійного удосконалення бізнес-процесів.

Менш активними є ПАТ «Алчевський металургійний комбінат» і ПАТ «Металургійний комбінат ім. Ілліча». Це може бути пов'язано з відсутністю власної сировинної бази у цих підприємств. Разом з тим, «МК ім. Ілліча» – єдине металургійне підприємство, на якому спостерігався значний щорічний приріст чисельності персоналу, і лише після в 2007 р. відбулося різке скорочення кадрового складу підприємства – на 19493 осіб, але це не привело до зростання продуктивності праці, і для комбінату характерним є працевитратний тип виробництва.

ПАТ «СМЗ» за підсумками 2009-10 рр. є новатором, але відстає від конкурентів у зв'язку з відсутністю ефективної стратегії інноваційного розвитку: при щорічному зростанні інвестицій в технологічне переоснащення майже не приділяється уваги впровадженню процесних інновацій. Це ще раз указує на необхідність перегляду стратегії розвитку ПАТ «СМЗ».

Точність і адекватність побудованої моделі ефективності використання ресурсів підприємства для ПАТ «СМЗ» (3.7) дозволили використати її для прогнозних розрахунків. Спочатку за допомогою адаптивної моделі Брауна отримано прогнозні оцінки ресурсів, використання яких у моделі дозволило оцінити перспективні значення чистого доходу ПАТ «СМЗ» (табл. 3.22).

Таблиця 3.22

Прогнозна оцінка факторів виробництва й чистого доходу ПАТ «СМЗ»

Роки	Прогнозна оцінка факторів виробництва (за адаптивною моделлю Брауна)			Прогноз чистого доходу, млн. грн.	Довірчий інтервал прогнозу	
	інвестиції в основний капітал млн. грн.	чисельність персоналу, осіб	вартість введених нематеріальних активів, млн. грн.		Нижня межа	Верхня межа
	2011	516,370	6477	2,157	12989,292	11170,791
2012	565,490	6111	2,389	19217,755	16527,269	21908,241
2013	614,609	5746	2,621	28324,400	24358,984	32289,816

Розраховано авторами на основі даних [9]

Точкові прогнозні оцінки факторів виробництва дозволяють судити про наступне. Тенденції щорічного нарощування інвестицій в основний капітал ПАТ «Снаківський металургійний завод» зберігаються. Це закономірно в умовах технічної реконструкції, задекларованої в основній стратегії підприємства.

За прогнозом, зберігається й тенденція скорочення чисельності персоналу заводу, що пов'язано з підвищенням продуктивності праці за рахунок впровадження сучасних технологій виробництва металопродукції. У 2010 р. інвестовано максимальну суму в нематеріальні активи – 3,033 млн. грн. Проте, за прогнозом, в 2011 р. передбачається падіння витрат на процесні інновації, потім – незначне підвищення. Зростання витрат на технологічні інновації при одночасному скороченні витрат на процесні інновації вказує на те, що інноваційна активність заводу зосереджена на технологічній модернізації, а питанням вдосконалення бізнес-процесів приділяється недостатньо уваги.

Прогноз чистого доходу на основі моделі ефективності використання ресурсів підприємства показує, що за рахунок впровадження інновацій можливо значно підвищити

чистий дохід ПАТ «СМЗ». Для цього необхідно чітка стратегія інноваційного розвитку, орієнтована на комплексний підхід щодо вдосконалення технології виробництва всіх видів металопродукції при одночасному вдосконаленні бізнес-процесів підприємства. Отже, дослідження діяльності ПАТ «СМЗ» показало, що, не дивлячись на високий рівень інвестицій в технологічний розвиток, підприємство в разі відсутності ефективної інноваційної стратегії може втратити свої позиції на ринку металопродукції.

Таким чином, ефективне використання всіх видів ресурсів і, перш за все інноваційних, дозволяє підвищити фінансовий результат діяльності металургійних підприємств. Це вимагає реалізації стратегії розвитку, що передбачає впровадження більш досконалих технологій виробництва та інноваційних методів управління, спрямованих на дотримання нормативів якості металопродукції, розширення внутрішнього ринку реалізації металопродукції при збереженні позицій на зовнішньому, зростання фінансової стійкості.

Література

1. Лысенко Ю. Г. Экономика и кибернетика предприятия: Современные инструменты управления [Текст]: монография / Ю. Г. Лысенко – Донецк: ООО «Юго-Восток, Лтд», 2006. – 356 с.
2. Чайка В. В. Тенденции развития черной металлургии Украины как объекта инвестиций / В. В. Чайка // Актуальні проблеми економіки. – 2007. – № 1. – С. 13-24.
3. Рожков В. О. Оцінка резервів зростання конкурентоспроможності металургійного підприємства / В. О. Рожков // Економічний простір, 2009. – № 21. – С. 220-226.
4. Кулишова Я. В. Оценка инновационного развития металлургических предприятий Украины / Я. В. Кулишова // Бюлетень Міжнародного Нобелівського економічного форуму, 2010. – Т. 1. – № 1 (3). – С. 198-204.
5. Кленін О. В. Виробничо-господарський потенціал металургійних підприємств: перспективні напрями підвищення / О. В. Кленін // Економічний вісник Донбасу, 2010. – № 3 (21). – С. 4-9.
6. Зборовська О. М. Управління матеріальними потоками металургійного підприємства / О. М. Зборовська // Бюлетень Міжнародного Нобелівського економічного форуму, 2011. – № 1 (4). – С. 146-152.
7. Державна служба статистики України [Електронний ресурс]: офіційний сайт. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>.
8. Сидорова А. Процессные инновации в системе управления развитием предприятий // А. Сидорова, О. Курносова // Економіст. – 2008. – № 1. – С. 28-32.
9. Система розкриття інформації на фондовому ринку України. – Режим доступу: <http://smida.gov.ua/>.

Андрос Світлана Вікторівна, Анішин Олександр Сергійович, Баглюк Юлія Борисівна, Вахович Ірина Михайлівна, Герасимчук Зоряна Вікторівна, Дармограй Володимир Іванович, Даций Надія Василівна, Денисевич Микола Ярославович, Драчук Юрій Захарович, Жмайло Маргарита Андріївна, Зборовська Ольга Михайлівна, Іоненко Катерина Василівна, Казюк Яніна Мирославівна, Камінська Ірина Миколаївна, Кондрашихін Андрій Борисович, Кривенко Сергій Володимирович, Курносова Олеся Олександрівна, Куценко Віра Іванівна, Лук'янченко Наталя Дмитрівна, Маньковська Тетяна Іванівна, Марчук Віктор Павлович, Муромець Наталя Євгенівна, Омеляненко Віталій Анатолійович, Паутова Тетяна Олександрівна, Пашко Людмила Андріївна, Пепа Тарас Вадимович, Пірішвілі Борис Захарович, Подерня-Масюк Юлія Андріївна, Пожидаєва Марія Анатоліївна, Присяжнюк Володимир Костянтинович, Проказа Тетяна Валентинівна, Романчук Наталя Миколаївна, Саріогло Володимир Георгійович, Сидорова Антоніна Василівна, Терещенко Ганна Ігорівна, Ткаченко Юлія Володимирівна, Федулова Любов Іванівна, Філіпенко Тетяна Вячеславівна, Хиленко Володимир Васильович, Чиркін Борис Петрович.

ФІНАНСОВА СИСТЕМА РЕГІОНІВ : МЕТОДОЛОГІЯ, АНАЛІЗ, ПРАКТИКА

Фінансова система регіонів : методологія, аналіз, практика : монографія Андрос С. В., Анішин О. С., Баглюк Ю. Б., Вахович І. М., Герасимчук З. В., Дармограй В. О., Даций Н. В., Денисевич М. Я., Драчук Ю. З., Жмайло М. А., Зборовська О. М., Іоненко К. В., Казюк Я. М., Камінська І. М., Кондрашихін А. Б., Кривенко С. В., Курносова О. О., Куценко В. І., Лук'янченко Н. Д., Маньковська Т. І., Марчук В. П., Муромець Н. Є., Омеляненко В. А., Паутова Т. О., Пашко Л. А., Пепа Т. В., Пірішвілі Б. З., Подерня-Масюк Ю. А., Пожидаєва М. А., Присяжнюк В. К., Проказа Т. В., Романчук Н. М., Саріогло В. Г., Сидорова А. В., Терещенко Г. І., Ткаченко Ю. В., Федулова Л. І., Філіпенко Т. В., Хиленко В. В., Чиркін Б. П. / Під загальною редакцією В. К. Присяжнюка, А. Б. Кондрашихіна / – К.: АМУ, 2012. – 398 с.

Авторська редакція

Академія муніципального управління

Видання підготовлено за підтримки «Бюро інтелектуальної власності», м. Севастополь

Підписано до друку 21.06.2012 р.

Формат 60x84/16. Папір офсетний. Друк цифровий.

Замовлення № 96-2/10. Наклад 300 прим.

Ум.-друк.арк. 30,7

Надруковано у ПП Стрижак В.П.
вул. Репіна, 21 м. Севастополь, 99053
тел. (0692) 53-70-29

Видавництво АМУ

вул. І. Кудрі, 33, м. Київ, 01042

Свідоцтво про реєстрацію ДК № 3930 від 06.12.2010 р.